

SOSYAL BİLGİLER VE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİNE BAKIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırma Makalesi / Research Article

Yücel, A.G., Durmaz, A., Çiftçi, B. (2021). Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretim Teknolojilerine Bakışlarının Karşılaştırılması. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 2(2),1-11

Geliş Tarihi: 18.09.2021

Kabul Tarihi: 30.11.2021

E-ISSN: 2717-9346

Ahmet Galip YÜCEL

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
ahmetyucel@nevsehir.edu.tr
ORCID No: 0000-0001-9435-7315

Ahmet DURMAZ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
ahmtdrmz50@gmail.com
ORCID No: 0000-0002-9744-2547

Barış ÇİFTÇİ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
barisciftci@nevsehir.edu.tr
ORCID No: 0000-0002-3688-0359

ÖZ

Günümüzün hızlı değişimi her alanı etkilediği gibi eğitimde de dönüşümlere neden olmaktadır. Öğretim teknolojileri, bu hızlı değişimin bir yansımasıdır. Günümüzde eğitimin kalitesini arttıran seçeneklerden birisi öğretim teknolojilerinin eğitime entegrasyonudur. Bu bağlamda araştırmanın amacı, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde öğretim teknolojilerine bakışlarını karşılaştırmaktır. Araştırma, 2018 yılında Nevşehir ili merkez ve ilçelerine bağlı rastgele seçilen okullardaki sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenleriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel veri toplama araçları kullanılmış olup, nitel verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Analizler betimsel analiz yönteminin ilke ve kurallarına göre gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen veriler incelenerek bir çerçeve oluşturulmuş, verilerin hangi temalara göre düzenleneceği tespit edilmiştir. Görüşme formunda yer alan her bir soruya verilen cevaplar analiz edilmiş, dökümleri yapılmış ve ilgili maddenin altında toplanmıştır. Oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler seçenekler doğrultusunda kodlanarak sıralanmıştır. Son olarak verilerin tanımlanması, düzenlenmesi ve sayısallaştırılması gerçekleştirilmiştir. Veriler daha sade, anlaşılır hale getirilerek analiz edilmiş olup, gerektiğinde öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar, anlatımı güçlendirmek amacıyla doğrudan alıntı yoluyla verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler ve ilkökul öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde öğretim teknolojilerine yönelik bakışları karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: sosyal bilgiler eğitimi, temel eğitim, öğretim teknolojileri

A COMPARISON OF SOCIAL SCIENCE AND CLASSROOM TEACHERS' PERSPECTIVES TO INSTRUCTIONAL TECHNOLOGIES IN SOCIAL STUDIES INSTRUCTION

ABSTRACT

Today's rapid change affects every field and also causes transformations in education. Instructional technologies are a reflection of this rapid change. Today, one of the options that increases the quality of education is the integration of instructional technologies into education. In this context, the aim of the research is to compare the perspectives of social studies and classroom teachers on instructional technologies in teaching social studies. The research was carried out with social studies and classroom teachers in randomly selected schools in the center and districts of Nevşehir province in 2018. Qualitative data collection tools were used in the research, and descriptive analysis was used in the process of analysis of qualitative data. The analyzes were carried out according to the principles and rules of the descriptive analysis method. A framework was created by examining the data obtained from the teachers, and it was determined according to which themes the data would be arranged. The answers given to each question in the interview form were analyzed, their transcripts were made and gathered under the relevant codes. The data obtained according to the created frame were coded and ordered according to the themes. Finally, data were defined, organized and quantified. The data was analyzed by making it simpler and more understandable, and when necessary, the answers given by the teachers were given through direct quotations in order to strengthen the expression. According to the findings obtained as a result of the research, the views of social studies and primary school teachers towards instructional technologies in teaching social studies were compared.

Keywords: Social studies, primary education, instruction technologies.

1. GİRİŞ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi etkisini gün geçtikçe arttıran bir şekilde hayatın her alanını değiştirmekte ve dönüştürmektedir. Bu teknolojiler hayatın her alanın da olduğu gibi eğitim alanında da çeşitli farklılıklara neden olmaktadır. Hızlı değişim ve gelişim, eğitime yönelik görüşlerin çeşitli boyutlarında sorunların görünür olmasına neden olmuş ve bu sorunlara yönelik yeni çözümlerin bulunması gereklilik halini almıştır (Cviko, McKenney & Voogt, 2012). Öğretim teknolojilerinin öğretim süreçlerine dahil edilmesi, günümüz eğitim sorunlarının çözümünde yeni bir soluk olabilir. Yeni gelişen öğretim teknolojileri gerek öğrencilere gerekse öğretmenlere önemli kolaylıklar sağlamakta, öğrenme ve öğretme süreçlerinin güçlenmesine katkı vermektedir. Öğretmenler, karmaşık bilgileri, teknolojik araçlar yardımıyla bütüncül bir şekilde görsel olarak öğrencilerine sunabilirler, sunular hazırlayabilirler, ölçme değerlendirme işlemlerinin gerek kolaylığı gerekse etkililiği bakımından teknolojik araçlardan yardım alabilirler. Böylece öğretim teknolojileri öğretmenlerin dersi planlamasında, yürütmesinde ve ölçme değerlendirme süreçlerinde eşsiz kolaylıklar sunar. Öğretim teknolojileri, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamakta yardımcı olmaktadır (Borich, 2014). Ayrıca öğrenciler çeşitli duyularına hitap eden ve ilgi çekici formlarda kendilerine sunulan bilgileri yorumlamayı, değerlendirmeyi ve yapılandırmayı daha kolay bir şekilde başarabilirler. Bu nedenle teknolojinin eğitime entegrasyonu öğretmenin işini kolaylaştırmaya yardımcı olduğu kadar öğrencilerin öğrenmelerini de desteklediğinden önemlidir. Ayrıca bugünün öğrencileri teknolojinin içine doğmuştur. İnan (2009), ergenler ve ailelerinin internet kullanımının öğrencilerin sosyal hayatlarını zenginleştirdiğine ve akademik başarılarına da olumlu yönde etki ettiğine inandıklarını belirtmektedir. Bu nedenle teknolojik gelişimlerin eğitimle bütünleştirilmesinin öğrencilerin yaşama pratiklerine uygun bir yaklaşım olacağı açıktır.

Günümüzde eğitimden beklentiler hızlı bir şekilde değişmektedir. İnan'a (2009) göre öğretim birçok boyutuyla değişmekte ve zorlaşmaktadır. Bunun nedenleri arasında artık büyük bilgi kümelerini değerlendirme konusunda öğrencilere yönelik beklentiler yer almaktadır. Öğrencilerin bu bilgileri değerlendirmeye yönelik üst düzey becerileri kazanmalarında öğretim teknolojileri rol oynamaktadır. Yine öğrencilerin, problem çözme becerilerini kazanmalarında ve her bir öğrencinin öğrenme ihtiyacının karşılanmasında öğretim teknolojileri işlevseldir. Ancak Karademirci'ye (2010) göre öğretim teknolojilerinden beklenen fayda, kavram ortaya atıldığından bu yana, bir türlü istenen

seviyeye gelememiştir. Yazar, bunun nedenlerinin başında öğrenen merkezli bir yaklaşım yerine öğretici merkezli yaklaşımların eğitimde genel tercih olmasının geldiğini iddia etmektedir. Öğretim teknolojileri ancak öğrenen merkezli bir yaklaşımla arzu edilen kazanımların elde edilmesine yardımcı olabilir. Öğretim teknolojilerini sürece katan öğrenen merkezli yaklaşımlar günümüzde internet teknolojileriyle ifade edilebilir. İnternet teknolojilerinin, bilgiye dayalı toplumlar için arz ettiği önem günden güne artmaktadır (İnan, 2009). Eğitim alanında da internet tabanlı öğretim teknolojilerinin sayısı ve etkililiği gün geçtikçe yükselmektedir. Öğretim teknolojilerinin önemli türevlerinden birisi de çevrimiçi araçlardır. Bu araçların eğitimde kullanılmasının temel amaçları, iletişim, bilgi yapılandırma ve öğrenme süreçlerine katkı sağlamaktır (Joubert ve Wishart, 2012). İnternet tabanlı öğretim teknolojileri değişimi hızlandırmaktadır.

Teknolojinin gelişimi, eğitime yönelik bakışın değişmesi ve toplumsal değişim, yeni öğretim teknolojilerini ortaya çıkarmıştır. Eğitim, baş döndürücü bir hızla değişen dünya karşısında kendisini yenilemek zorunluluğuyla karşı karşıya kalmıştır. Öğretmenin aktif verici, öğrencinin ise pasif alıcı olduğu geleneksel yapılar, günümüz bireylerinin, toplumlarının ve devletlerinin ihtiyaçlarına cevap vermekte güçlük yaşamaktadır. Eğitim de diğer toplumsal kurumlar gibi çağdaş gelişmelere duyarlı olmalıdır. Bunun yolu ise çağına uygun bir şekilde dönüşmekten geçmektedir. Ancak hayatın her alanına hızlı bir şekilde nüfuz eden teknolojik gelişmelerin, eğitim pratiklerine aynı hız ve nitelikte yansımadağı açıktır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin baş döndürücü bir hızla geliştiği günümüzde eğitim, küçük değişiklikler dışında geleneksel ekolü sürdürmeye devam etmektedir. Yöneticiler, zaman zaman eğitimi çağına uygun hale getirmek için yasal düzenlemeler yapsalar da eğitimin uygulayıcılarının yeni uygulamaları kabullenmemesi bu çabaları boşa çıkarmaktadır. Furet ve Ozouf'un "burada okullar var ama bu isteyen bir topluluk yok" dedikleri gibi (Bumin, 2013), günümüz eğitim reformlarını uygulamaya ihtiyaç duymayan öğretmenler, düzenlemelerin kâğıt üzerinde kalmasına neden olabilmektedir. Bilgisayarların, dünyayı değiştirmeye başladığı günden bu yana eğitim araştırmalarında teknoloji kullanımının, eğitim reformlarının başarısıyla yakın bir ilişkisi olduğu savunulmaktadır (İnan, 2009). Öğretim teknolojilerinin sürece dahil edilmesi, çağdaş dünyada eğitimin kendisinden bekleneni yerine getirilmesi bakımından çok önemlidir. Öğretim teknolojilerinin öğrenme ve öğretme süreçlerine sağlayabileceği çeşitli faydalar Ogle ve Beers'e (2009'dan akt. Borich, 2014) bulunmaktadır. Bunların başında öğrenme motivasyon ve ilgisinin olumlu yönde etkilenmesi gelmektedir. Okuma ve yazma, deneyim ve içerik bilgilerinin artırılması, çok kültürlü anlayışın, profesyonel gelişimin, iş birliğinin teşvik edilmesi, okur yazarlık becerileri ile üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve tüm öğrencilerin öğrenmelerinin desteklenmesi bu faydalar arasında bulunmaktadır.

Adıgüzel ve Yüksel (2012), günümüzde her eğitim kademesinde, öğretim teknolojilerinin öğrenmeye katkısını arttıracak yönde çalışmalar ve modeller geliştirilme çabasının sürdüğünü belirtmektedir. Öğretim teknolojileri; uygun yazılımlar ve teknolojik konularda destek ve bakım sağlandığında, teknoloji kullanımı amaç ve hedeflerle ilişkilendirildiğinde ve öğretmenler yeterli düzeyde bilgi ve beceriye sahip olduklarında eğitimde anlamlı farklılıklar yaratmaktadır (İnan, 2009). Uygun yazılım, destek ve bakım hizmetleri yerine getirildiğinde dahi öğretim teknolojilerinin dahil edildiği öğrenme öğretme süreçlerinden beklenen fayda elde edilemeyebilir. Öğretim teknolojilerinin, öğrenme ve öğretme süreçlerine olumlu etkisinin, öğretmenin dersi planlama ve teknolojiyi etkili bir şekilde eğitime entegre etme becerilerine bağlı olduğunu gösteren bulgular literatürde yer almaktadır (Norich, 2014). Öğretime, teknolojinin entegre edilmesi sürecinde karşılaşılan sorunların temelinde öğretim teknolojilerinin pedagoji ile desteklenmemesi yer almaktadır (Bass, 2000). Bu durum öğretmenlerin, öğretim teknolojilerine yönelik anlayışları ile bilgi ve becerilerinin süreçteki önemini açıkça işaret etmektedir. Günümüzde öğretim teknolojilerinin eğitim süreçlerindeki yeri vazgeçilemez bir noktaya varmıştır (Adıgüzel ve Yüksel, 2012) ancak buna rağmen her öğretmen, eğitimde teknolojinin yer almasına yeteri kadar olumlu yaklaşmamaktadır (İnan, 2009) ve bu öğretmenlerin direncini kırmak görüldüğü kadar kolay değildir (Karademirci, 2010). Ayrıca öğretmenlerin sahip olmaları gereken mesleki yeterlikler, çağımızın hızlı değişimiyle paralel olarak sürekli değişmektedir (Yenen ve Kılınç, 2018). Bu bağlamda öğretmenlerin öğretim teknolojilerine aşina olmaları, eğitim süreçlerine dahil etmeleri ve bu sayede öğretim pratiklerini geliştirmeleri mesleki yeterliklerini sağlama açısından da önem arz etmektedir.

Öğretmenlerin öğretim teknolojilerine yönelik gelişimlerini sağlamaları ise ancak bu teknolojilere yönelik olumlu bir tutuma ve yeterli düzeyde bilgi ve beceriye sahip olmakla mümkündür. Bu bağlamda araştırma kapsamında sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim teknolojilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi ve karşılaştırılması önemli bulunmuştur.

Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde öğretim teknolojilerine bakışlarını karşılaştırmaktır. Bu amaçla öğretmenlere şu sorular yöneltilmiştir:

- Öğretim teknolojileri size neyi ifade etmektedir?
 - Öğretim teknolojileri ile ilgili olarak hangi donanımları kullanmakta kendinizi yeterli görüyorsunuz?
 - Öğretim teknolojilerinin faydaları hakkında ne düşünüyorsunuz?
 - Öğretim teknolojilerinin zararları hakkında ne düşünüyorsunuz
 - Size göre bir sınıfta bulunması gereken öğretim teknolojileri materyalleri nelerdir?
 - Öğretim teknolojilerini dersin hangi aşamasında (planlama, uygulama, değerlendirme) kullanıyorsunuz?
 - Öğretim teknolojilerinin uygulanması aşamasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

2. YÖNTEM

Araştırmada nitel veri toplama araçları kullanılmış olup, nitel verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çözümlemeler betimsel ve içerik analizi yönteminin ilke ve kurallarına göre yapılmıştır. Ayrıca öğretmenlere uygulanmış olan görüşme formundan elde edilen veriler doğrultusunda nitel verilerin analizi gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen veriler incelenerek bir çerçeve oluşturulmuş, verilerin hangi temalara göre düzenleneceği tespit edilmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırma, 2018 yılında farklı illerde bulunan rastgele seçilmiş olan ilkököl ve ortaokullarda yer alan sosyal bilgiler ve ilkököl öğretmenlerine yapılmıştır. Bu öğretmenlerin bilgileri aşağıda Tablo-1'deki gibidir:

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğretmenler

Rumuz	Cinsiyet	Yaş	Branş	Meslekteki Çalışma Yılı
Öğretmen 1	Kadın	26	Sınıf Öğretmeni	4
Öğretmen 2	Kadın	45	Sınıf Öğretmeni	7
Öğretmen 3	Kadın	33	Sınıf Öğretmeni	6
Öğretmen 4	Erkek	31	Sınıf Öğretmeni	5
Öğretmen 5	Erkek	29	Sınıf Öğretmeni	7
Öğretmen 6	Erkek	32	Sınıf Öğretmeni	5
Öğretmen 7	Kadın	27	Sosyal Bilgiler	4
Öğretmen 8	Kadın	30	Sosyal Bilgiler	5
Öğretmen 9	Kadın	32	Sosyal Bilgiler	6
Öğretmen 10	Erkek	26	Sosyal Bilgiler	2
Öğretmen 11	Erkek	28	Sosyal Bilgiler	4

Öğretmen 12	Erkek	31	Sosyal Bilgiler	6
-------------	-------	----	-----------------	---

2.2. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Veriler görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak alan uzmanları tarafından hazırlanmış olan görüşme formu kullanılmıştır. Ayrıca formun geçerliği için başka alan uzmanlarına da başvurulmuştur. Veriler betimsel kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca araştırmada nitel veriler sayısallaştırılarak güvenilirlik, görüşmelerden doğrudan alıntılar yapılarak da iç güvenilirlik artırılmış ve sorulara ilişkin katılımcı görüşlerinden örnekler verilerek katılımcıların görüşlerinin daha iyi açıklanması amaçlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008)'e göre nitel veriler de, nicel veriler gibi sayısal değerlerle ifade edilebilir. Çalışmanın betimsel analizi kısmında da şu yollar izlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008):

1. Verilerin Yazıya Dökülmesi
2. Görüşme Kodlama Anahtarının Oluşturulması
3. Görüşme Verilerinin Kodlama Anahtarına Kodlanması
4. Kodlamaların Karşılaştırılması ve Güvenirlik
5. Bulguların Yorumlanması

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizi sonucunda hazırlanan tablolar ve katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

3.1. Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Birinci araştırma sorusu kapsamında öğretmen adaylarına öğretim teknolojilerinin kendilerine neyi ifade ettiği sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı cevapları analiz edilmiş, sayısallaştırılarak ve doğrudan alıntılarla desteklenerek aşağıda sunulmuştur:

Tablo 2: Birinci araştırma sorusuna yönelik kodlar

Öğretim teknolojileri size neyi ifade etmektedir?			
Sosyal Bilgiler Öğretmenleri		Sınıf Öğretmenleri	
Teknolojik ve bilimsel gelişmelerin eğitim ve öğretimde kullanılması.	4	Öğretimi kolaylaştırır, öğretime katkı sağlar.	1
Eğitim – öğretimde kullanılan teknolojik araç gereçler (bilgisayar, tepegöz, akıllı tahta, projeksiyon vb.)	2	Bilgiye ulaşmanın kısa yolu.	1
		Eğitimde kullanılan öğretim araçları (bilgisayar, tepegöz, akıllı tahta, projeksiyon vb.)	4

- Ö1: Eğitim ve öğretimde beş duyu organıyla aktif bir şekilde katılımı sağlamak için gerekli görülen projeksiyon, akıllı tahta, cd ve dvd oynatıcı, tepegöz, bilgisayar vb. cihazlar.
- Ö7: Teknoloji her geçen gün daha da gelişmektedir. Fakat eğitim bu teknolojiye aynı hızla yetişemiyor. Yetişse bile bunu eğitime doğru bir şekilde entegre edemiyor. Öğretim

teknolojileri de bu gelişen bilimsel teknolojilerin (tepegöz, projeksiyon vb.) eğitimde kullanılmasındır.

3.2. İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

İkinci araştırma sorusu kapsamında öğretmen adaylarına öğretim teknolojilerinden hangilerini kullanma hususunda kendilerini yetkin gördükleri sorusu sorulmuştur. Katılımcı cevapları analiz edilmiş, sayısallaştırılarak ve doğrudan alıntılarla desteklenerek aşağıda sunulmuştur:

Tablo 3: İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Kodlar

Öğretim teknolojileri ile ilgili olarak hangi donanımları kullanmakta kendinizi yeterli görüyorsunuz?			
Sosyal Bilgiler Öğretmenleri		Sınıf Öğretmenleri	
Bilgisayar	6	Bilgisayar	5
Tablet	3	Tablet	4
Projeksiyon	6	Projeksiyon	4
Tepegöz	1	Yazıcı	1
		Ses Sistemi	1
		Sine vizyon	1
		Bu konuda yeterli değilim	1

- Ö4: Bu konuda hizmet içi eğitim almıştık ve bilgisayar, projeksiyon, tablet, yazıcılar ve ses sistemini rahatlıkla kullanabilirim.
- Ö2: Yaşım gereği ve diğer sorumluluklardan dolayı kendimi yeterince geliştiremedim.
- Ö8: Bilgisayar, projeksiyon, tepegöz kullanımında kendimi yeterli görüyorum.

3.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Üçüncü araştırma sorusu kapsamında öğretmen adaylarına öğretim teknolojilerinin faydaları hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Katılımcı cevapları analiz edilmiş, sayısallaştırılarak ve doğrudan alıntılarla desteklenerek aşağıda sunulmuştur:

Tablo 4: Üçüncü araştırma sorusuna yönelik kodlar

Öğretim teknolojilerinin faydaları hakkında ne düşünüyorsunuz?			
Sosyal Bilgiler Öğretmenleri		Sınıf Öğretmenleri	
Öğrencilere bilgi daha kolay aktarılır.	3	Görsel olarak zenginleştiriyor.	3
Zamandan tasarruf sağlanır.	3	İşitsel olarak duylulara hitap ediyor	3
Bilgiye daha kolay ulaşılır.	4	Öğrenmenin daha kalıcı olmasını sağlıyor	3

Öğrenci derse daha ilgili olur.	3	Öğrenciyi eğlendiriyor	1
Dersin daha kalıcı olmasını sağlar.	4	Öğrencinin dikkatini çekiyor	3
		Zaman ve maliyetten tasarruf sağlıyor	4
		Öğretimin kalitesini artırıyor	2

- Ö1: Öğrencilerin gerçek hayatta olma imkanı bulunmayan ortamları gerçeğe benzer bir şekilde oluşturularak kalite artırılabilir. Aynı zamanda öğrenciden geri bildirim alınabildiği için zaman ve maliyetten tasarruf sağlanır. Ayrıca öğrencinin derse daha ilgili olması sağlanmış olur.
- Ö9: Öğrenciler bu teknolojiler sayesinde bilgiye daha hızlı ve kolay ulaşır. Öğretmenler bilgileri daha kolay aktarır ve zamandan tasarruf sağlar.

3.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Dördüncü araştırma sorusu kapsamında öğretmen adaylarına öğretim teknolojilerinin olası zararlarının neler olabileceği sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı cevapları analiz edilmiş, sayısallaştırılarak ve doğrudan alıntılarla desteklenerek aşağıda sunulmuştur:

Tablo 5: Dördüncü araştırma sorusuna yönelik kodlar

Öğretim teknolojilerinin zararları hakkında ne düşünüyorsunuz?			
Sosyal Bilgiler Öğretmenleri		Sınıf Öğretmenleri	
Amacının dışında ve öğretmen rehberliğinde kullanılmayınca zararlı olabilir.	2	Zaman ve bilgi kirliliği olabiliyor.	3
Gereksiz bilgilere ulaşma imkanı kolay	4	Amacının dışında kullanıldığında zararlı olabilir.	2
Öğretim teknolojilerinin zararı yoktur.	2	Öğretim teknolojilerinin zararı yoktur.	3

- Ö6: Kontrolsüz kullanıldığında bilgi kirliliği, zaman israfı getirir.
- Ö11: Amacının dışında vakit geçirme amacı güdüldüğünde zararlıdır. Öğretmenler rehberliğinde öğrenmeler gerçekleşmeli.

3.5. Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Beşinci araştırma sorusu kapsamında öğretmen adaylarına bir sınıfta bulunması gereken öğretim teknolojisi materyallerinin neler olabileceği sorulmuştur. Katılımcı cevapları analiz edilmiş, sayısallaştırılarak ve doğrudan alıntılarla desteklenerek aşağıda sunulmuştur:

Tablo 6: Beşinci araştırma sorusuna yönelik kodlar

Size göre bir sınıfta bulunması gereken öğretim teknolojileri materyalleri nelerdir?	
Sosyal Bilgiler Öğretmenleri	Sınıf Öğretmenleri

Bilgisayar	6	Bilgisayar	5
Projeksiyon	6	Projeksiyon	5
Yazıcı	5	Yazıcı	4
Akıllı Tahta	6	Ses sistemi	1
3 boyutlu elektronik haritalar	1	Akıllı Tahta	5
		Sine vizyon	1
		İnternet ağı	1

- Ö5: Akıllı tahta kesinlikle olmalı, sınıflarda iyi bir bilgisayar ve internet ağıyla birlikte projeksiyon aleti de olmalıdır.
- Ö12: Bilgisayar, projeksiyon, yazıcı, akıllı tahta, 3 boyutlu elektronik haritalar vb.

3.6. Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Altıncı araştırma sorusu kapsamında öğretmen adaylarına öğretim teknolojilerini derslerinin hangi aşamalarında kullandıkları sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı cevapları analiz edilmiş, sayısallaştırılarak ve doğrudan alıntılarla desteklenerek aşağıda sunulmuştur:

Tablo 7: Altıncı araştırma sorusuna yönelik kodlar

Öğretim teknolojilerini dersin hangi aşamasında (planlama, uygulama, değerlendirme) kullanıyorsunuz?			
Sosyal Bilgiler Öğretmenleri		Sınıf Öğretmenleri	
Planlama	4	Planlama	5
Uygulama	5	Uygulama	4
Değerlendirme	3	Değerlendirme	3

3.7. Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Yedinci araştırma sorusu kapsamında öğretmen adaylarına öğretim teknolojilerini kullanma süreçlerinde karşılaştıkları sorunların neler olduğu sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı cevapları analiz edilmiş, sayısallaştırılarak ve doğrudan alıntılarla desteklenerek aşağıda sunulmuştur:

Tablo 8: Yedinci araştırma sorusuna yönelik kodlar

Öğretim teknolojilerinin uygulanması aşamasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?			
Sosyal Bilgiler Öğretmenleri		Sınıf Öğretmenleri	
Bilgisayarlar bozuluyor çalışmıyor.	2	Elektrik kesintisi	3

Projeksiyon aleti bazen çalışmıyor.	1	Teknolojik alt yapı yetersizliği	4
Öğrenciler bilgisayarı kullanamıyor.	2	İnternet bağlantısı sorunu	3
Arka sıradaki öğrenciler slaytı göremiyor.	1		
Elektriklerin kesilmesi	3		
İnternetteki bağlantı sorunları	3		
Teknolojik alt yapı yetersizliği	4		

- Ö6: İnternet bağlantısı yeterli olmadığı için sınıfta teknolojik materyallerden yeterince faydalanamıyorum.
- Ö10: Okulumuzdaki teknolojik altyapı yetersizliğinden (elektrik kesintisi, internet bağlantısı vb.) dolayı aksaklıklar yaşanmaktadır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Sosyal Bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde öğretim teknolojilerine bakışlarının karşılaştırılması için öncelikle öğretmenlerin öğretim teknolojileri ile ilgili hazır bulunuşluklarına bakılmıştır. Bu doğrultuda öğretmenlere “Öğretim teknolojileri size neyi ifade etmektedir” sorusu sorulmuştur. Bu soru için sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu teknolojik ve bilimsel gelişmelerin öğretimde kullanılması şeklinde cevap verirken sınıf öğretmenleri “Eğitimde kullanılan öğretim araçları” şeklinde cevaplar vermiştir. Öğretmenlerin vermiş olduğu cevaplara bakılınca öğretmenlerin genel anlamda öğretim teknolojileri ile ilgili bilgilerinin olduğu görülmektedir. Yine öğretmenlerin öğretim teknolojileri ile ilgili kendilerini yeterli olarak gördükleri araç gereçler sorulduğunda hem sosyal bilgiler öğretmenleri hem de sınıf öğretmenlerinin çoğunun “Bilgisayar”, “Tablet” ve “Projeksiyon” cevabını verdikleri görülmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin öğretim teknoloji araçlarından bilgisayar, tablet ve projeksiyon kullanımında kendilerini yeterli olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Adıgüzel (2010)’in çalışması da bu sonucu desteklemektedir.

Öğretim teknolojilerinin faydalarına yönelik öğretmenlerin görüşleri sorulduğunda sosyal bilgiler öğretmenleri bilgiye kolay ulaşma ve bilginin kolay aktarılması, dersin daha kalıcı olmasını sağlama, zamandan tasarruf etme ve öğrencinin derse karşı daha ilgili olmasını sağlama şeklinde cevaplar verdikleri görülmektedir. Sınıf öğretmenleri ise görsel olarak zenginleştirme, işitsel olarak duyulara hitap etme, öğrenmenin daha kalıcı olmasını sağlama, öğrencinin dikkatini çekme ve öğrenciyi eğlendirme şeklinde cevaplar verdikleri görülmektedir. Bu cevaplar incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin öğretim teknolojilerinin faydalarına yönelik vermiş oldukları cevaplar daha çok öğrencilerin görsel okuryazarlıklarına değindiğini göstermektedir. Görsel okuryazarlık bir takım görme ya da görüş yeterliğine kaynaklık etmekte, aynı zamanda diğer duyuşal yaşantılarla da bütünleştirilerek geliştirilmektedir. Görsel okuryazarlık, insanın öğrenmesini kolaylaştırarak öğrenmeye kaynaklık etmektedir (Alpan, 2008). Sınıf öğretmenlerin bu şekilde cevaplar vermesi onların daha küçük yaş gruplarına yönelik ders vermelerinden kaynaklı olabilir. Çünkü sınıf öğretmenleri derslerinde bir konuyu aktarırken yaş grupları itibariyle öğrencilere daha somut şekilde aktarma çabasına girmektedirler. Bu durumun da onların cevaplarına yansımaları olduğunu göstermektedir. Yine öğretmenlere öğretim teknolojinin zararları ile ilgili soru sorulduğunda ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin en çok “Gereksiz bilgilere ulaşma imkânının kolay olması” cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Teknoloji ile birlikte her türlü bilgiye kolay ulaşıldığı düşünüldüğünde öğretmenlerin bu tür kaygılarının olmasının da normal olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında öğretim

teknolojilerinin herhangi bir zararının olmadığını düşünen sosyal bilgiler öğretmenleri de olmuştur. Sınıf öğretmenleri de aynı şekilde öğretim teknolojinin zararları arasında zaman ve bilgi kirliliğinin olabileceğinden söz etmişlerdir. Ayrıca öğretim teknolojilerinin zararının olmadığını düşünen sınıf öğretmenleri de olmuştur.

Öğretmen, öğrencilerin öğrenme düzeylerini geliştirip, öğrendiği bilgileri kalıcı hale getirmesi için derste kullandığı materyalleri geliştirip, çeşitlendirmesi gerekmektedir (Güven, 2006; İzci, 2004; Hollingsworth ve Hoover, 1999). Çalışmada öğretmenlere sınıfta bulunması gereken öğretim teknolojileri materyalleri sorulduğunda ise hem sosyal bilgiler hem de sınıf öğretmenleri “Bilgisayar, projeksiyon ve yazıcı” cevaplarını vermişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri bu materyallerin dışında akıllı tahtayı da belirtmişlerdir. Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin derslerinde en çok bilgisayar, projeksiyon ve yazıcıyı kullandıkları söylenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin vermiş olduğu cevaplara göre öğretmenler öğretim teknolojilerini en çok dersin uygulama aşamasında kullanmaktadır. Bunu ise sırasıyla planlama ve değerlendirme aşamaları takip etmektedir. Sınıf öğretmenleri ise öğretim teknolojilerini en çok planlama aşamasında kullanmaktadır. Onlarda ise planlamayı sırasıyla uygulama ve değerlendirme aşamaları takip etmektedir. Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerine son olarak öğretim teknolojilerinin uygulama aşamasında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili soru sorulmuştur. Bu soru ile ilgili olarak her iki branştaki öğretmenler teknolojik alt yapının yetersizliğinden söz etmişlerdir. Bunların yanında elektriklerin kesilmesi, internet bağlantısından kaynaklı sorunların da olduğunu belirtmişlerdir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A. (2010). İlköğretim okullarında öğretim teknolojilerinin durumu ve sınıf öğretmenlerinin bu teknolojileri kullanma düzeyleri . *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 1-17.
- Adıgüzel, A., & Yüksel, İ. (2012). Öğretmenlerin öğretim teknolojileri entegrasyon becerilerinin değerlendirilmesi: Yeni pedagojik yaklaşımlar için nitel bir gereksinim analizi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 6(1), 265-286.
- Alpan, G. (2008). Görsel okuryazarlık ve öğretim teknolojisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 74-102.
- Ayaz, M. F., Şekerci, H., & Oral, B. (2016). Öğretim teknolojileri kullanımının ilköğrencilerinin akademik başarılarına etkisi: bir meta-analiz çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1). 35-54. DOI: 10.17679/iuefd.17131503
- Bass R., (2000). Technology, evaluation, and the visibility of teaching and learning. *New Directions for Teaching and Learning*, 83, 35-50.
- Borich, G. D. (2014). *Etkili öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bumin, K. (2013). *Batı'da devlet ve çocuk*. Ankara: Çizgi kitabevi.
- Cviko, A., McKenney, S. & Voogt, J. (2012). Teachers enacting a technology-rich curriculum for emergent literacy. *Educational Technology Research and Development*, 60(1), 31- 54.
- Güven, S. (2006). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersinin kazandırdığı yeterlikler yönünden değerlendirilmesi (İnönü üniversitesi eğitim fakültesi örneği) . *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2) , 165-179.
- Hollingsworth, P. M., & Hoover, H. H. (1999). *İlköğretimde Öğretim Yöntemleri*, (Çev. Tanju Gürkan vd.). Ankara: AÜ Rektörlüğü Yayınları.
- Joubert, M., & Wishart, J. (2012). Participatory practices: Lessons learnt from two initiatives using online digital technologies to build knowledge. *Computers & Education*, 59(1), 110-119.
- İnan, N. U. (2009). Teknoloji ve Eğitim. A Oktay (Ed.). *Eğitim bilimine giriş içinde*, (s. 127-180). Ankara: Pegem.
- İzci, E. (2004). Öğretimde teknoloji. *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. (1. Basım). Elazığ: Üniversite Kitabevi.
- Karademirci, A. H. (2010). *Öğretim teknolojileri: Tanımı ve tarihsel gelişimine yeniden bakmak*. 10. Akademik Bilişim Konferansı, <https://ab.org.tr/ab10/bildiri/190.pdf> adresinden 20/12/2021 tarihinde erişilmiştir.

Yenen, E.T. & Kılınç, H. H. (2018). Öğretmenlerin öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2767-2787. DOI: <https://doi.org/10.7884/teke.4325>

Yıldırım & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.